

Hiippakuntien tuomiokapitulit

Kirkon koulutuskeskus

Hyväksytty dekaanikokouksessa 13.4.2004

Piispainkokouksen päätös pastoraalitutkinnosta annetun päätöksen muuttamisesta 13.9.2005

PASTORAALITUTKINNON OPETUSSUUNNITELMA

YLEISTÄ TUTKINNON SUORITTAMISESTA

Pastoraalitutkinnon vaatimukset perustuvat piispainkokouksen päätökseen 13.9.2000. Tutkinnon suorittamista ohjaava opetussuunnitelma on laadittu hiippakuntien tuomiokapitulien ja Kirkon koulutuskeskuksen yhteistyönä. Pastoraalitutkinnon tavoitteena on että pappi tai lehtori syventää teologista tietämystään ja osaa soveltaa sitä kirkon työssä. Tutkinnon laajuus on 34 opintopistettä (op)¹. Se sisältää seuraavat opintokokonaisuudet:

1. Raamattutieto (4 op)
2. Kirkon tunnustus (4 op)
3. Kirkon hallinto (4 op)
4. Raamattu, tunnustus ja julistus (4 op)
5. Jumalanpalveluselämä (4 op)
6. Sielunhoito (4 op)
7. Kristillinen kasvatus (4 op)
8. Seurakunta työyhteisönä (4 op)
9. Saarnanäyte (1 op)
10. Opetusnäyte (1 op)

Tutkinnon suorittamisen alussa opiskelija esittää selvityksen perehdyttämisohjelman suorittamisesta ja laatii hiippakuntadekaanin kanssa henkilökohtaisen opintosuunnitelman (liite 1). Suunnitelmaa tehtäessä samoin kuin eri opintokokonaisuuksien suoritusvaihtoehtoja valittaessa otetaan huomioon opiskelijan lähtökohdat, aikaisemmat opinnot ja ammatilliset kehitystarpeet. Tavoitteena on, että oppimisessa korostuvat vuorovaikutuksellisuus, kokemuksellisuus ja yhteisöllisyys, mihin lähijakssoon painottuvat suoritustavat antavat mahdollisuuden. Työtapoina ovat luennot, keskustelut, harjoitukset, työhön liittyvä kokeileminen ja kehittäminen, itsenäiset tehtävät ja tentit.

Opintokokonaisuudet 1-3 järjestää hiippakunnan tuomiokapituli. Opintokokonaisuus 1 on suoritettava ennen opintokokonaisuutta 4 ja opintokokonaisuus 3 ennen opintokokonaisuutta 8. Saarna- ja opetusnäytteiden suorittamisesta sovitaan tuomiokapitulin kanssa.

Opintokokonaisuudet 4-8 järjestää Kirkon koulutuskeskus, joka antaa ilmoittautumisesta ja suoritustavoista tarkemmat ohjeet. Näistä opintokokonaisuuksista tulee vähintään kolme suorittaa lähijaksoina.

Hyväksytyt opintokokonaisuudet ja näytteet arvostellaan kukin asteikolla 1-2 (1; 1,25; 1,5; 1,75; 2). Opintokokonaisuuksien 1-8 arviointikriteerit ovat liitteessä 2 ja opintokokonaisuuksien 9-10 arviointikriteerit liitteessä 3.

¹ Opintoihin varattu aika yhdessä oppiaineksen määrän ja vaativuuden kanssa muodostavat opintojen kuormittavuuden, joka lasketaan tunteina (1 op = 26,7 tuntia). Laskenta tehdään keskimääräisen opiskelijan oletettujen oppimisedellytysten pohjalta. Kuormittavuuteen vaikuttavat mm. opintojaksojen ja kirjojen sisältö, vaikeustaso, tavoitteet, opetusmuodot, tuotoksiin liittyvä opintojen tyyppi sekä arviointi- ja suoritusmuodot.

1. Raamattutieto (4 op)

Yleistä

Opintokokonaisuus on suoritettava ennen opintokokonaisuutta *4 Raamattu, tunnustus ja julistus*.

Tavoite

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- syventää raamatuntutemustaan
- kehittää Raamatun soveltavaan käyttöön liittyviä tiedollisia ja taidollisia valmiuksiaan

Sisältö

- raamatuntutemus, painopiste kokonaisuuksien hahmottamisessa ja soveltavan otteen kehittämisessä
- eksegetiikka ja homiletiikka, painopiste Raamatun tekstin analysoinnissa ja sitä tukevaan kirjallisuuteen perehtymisessä
- ajanhistoria, VT:n ja UT:n teologia

Suoritustapa

A. Lähijaksoon painottuva suoritustapa

Opiskelija osallistuu lähijaksoon, jonka aikana suoritetaan osiot 1 ja 2.

1) Raamatuntutemuksen osio (2 op)

Opiskelija lukee UT:n sekä ohjeiden mukaisen valikoiman VT:n tekstejä läpi. Tällöin hän kiinnittää huomiota Raamatun eri kirjojen sisältöön sekä Raamatun keskeisiin temaattisiin kokonaisuuksiin (apukirjallisuutena Palva H., Raamatun tietosanasto tai vastaava teos).

2) Eksegeettinen ja homileettinen osio (2 op)

Opiskelija analysoi jonkin lähiajan työtehtävään liittyvän raamatuntekstin tai vastaavan alkukielellä ja erikseen sovittavan kirjallisuuden avulla, laatii kirjallisen analyysin ja saarnan, kasuaalipuheen, rukoushetken puheen tai raamattutunnin. Tulosten tarkastelu tapahtuu suorituksen vastaanottajan kanssa henkilökohtaisesti tai seminaariryhmässä.

B. Etäopiskeluun painottuva suoritustapa

Opiskelija tenttii osiot 1 ja 2. Eksegeettis-homileettisessä osiossa opiskelija tenttii alkukielellä yhden Uuden testamentin kirjan ja sen kommentaarin sekä mahdollisesti muuta erikseen sovittua kirjallisuutta.

Kirjallisuus

Tuomiokapituli päättää erikseen suoritettavasta kirjallisuudesta.

Opintokokonaisuudesta vastaava

Tuomiokapituli

2. Kirkon tunnustus (4 op)

Tavoite

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjoja ja niiden teologiaa
- kykenee soveltamaan tunnustuskirjojen teologiaa toimiessaan pappisvirassa.

Sisältö

- tunnustuskirjojen syntyhistoria
- tunnustuskirjojen teologian pääpiirteet
- yksityiskohtaisempi perehtyminen tunnustuskirjojen keskeisiin teemoihin
- tutustuminen muutamiin ajankohtaisiin ekumeenisiiin asiakirjoihin

Suoritustapa

Vaihtoehto A tai B:

- A. Opiskelija tenttii tunnustuskirjat (a) **tai** laatii kirjallisuuteen (a - d) liittyvän etätehtävän. Lisäksi hän osallistuu lähijaksoon, jossa käsitellään yksityiskohtaisemmin tunnustuskirjojen keskeisiä teemoja.
- B. Opiskelija tenttii tunnustuskirjat, sen kommentaarin ja ekumeenisia asiakirjoja (kirjallisuusosiot a, c, d, yhteensä n. 900 sivua). Tentti voidaan korvata esseellä (10-15 s.).

Kirjallisuus

- a) Evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjat. Jyväskylä 1998 (Augsburgin tunnustus, Lutherin Vähä katekismus ja Lutherin Iso katekismus, 154 s.).
- b) Katekismus. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kristinoppi 1999. Helsinki 2000 (107 s.).
- c) Gassmann G. & Hendrix S., Introduction to the Lutheran Confessions. Minneapolis 1999 (225 s.) tai Gunther Wenz, Theologie der Bekenntnisschriften der evangelisch-lutherischen Kirche I, München & Berlin 1996 ja II, München & Berlin 1998 (soveltuvien osien yht. n. 220 s.).
- d) Ekumeeninen työkirja. Kirkkojen tekstejä 1973-1997. Toim. Risto Saarinen. Studia missiologica et oecumenia Fennica 59. Helsinki 1998 (s. 9-17, 114-169 ja 255-264, yht. 74 s.)

Opintokokonaisuudesta vastaava

Tuomiokapituli

3. Kirkon hallinto (4 op)

Yleistä

Opintokokonaisuus on suoritettava ennen opintokokonaisuutta 8 *Seurakunta työyhteisönä*.

Tavoite

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kirkon ja seurakunnan toimintaa säätelevää kirkkolakia ja muuta normistoa
- kykenee toimimaan pappisvirassa säädösten edellyttämällä tavalla ja selviytyy hänelle annettujen hallinnollisten tehtävien suorittamisesta.

Sisältö

- perehtyminen kirkkolakiin, kirkkojärjestykseen ja kirkon vaalijärjestykseen
- perehtyminen seurakunnan, hiippakunnan ja kirkon hallintoon
- perehtyminen asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon seurakunnan hallinnossa
- kokouskäytännön hallinta

Suoritustapa

Vaihtoehto A, B tai C:

- A. Opiskelija tenttii kirkkolain, kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen (yhteensä n. 450 sivua) sekä suorittaa lähijakson (2-3 pv) ennakkotehtävineen. Tentti voidaan korvata kirjallisilla tehtävillä. Lähijaksolla perehdytään kirkon ja seurakunnan hallintoon, kokoustekniikkaan, asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon sekä suoritetaan näihin liittyviä harjoituksia
- B. Opiskelija tenttii kirkkolain, kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen (450 s.), perehtyy sekä kirjallisuuden avulla että käytännössä seurakunnan hallintoon, laatii kirjallisen raportin ja keskustelee tuloksista lakimiesasessorin kanssa.
- C. Opiskelija tenttii kirkkolain, kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen (yhteensä n. 450 sivua) sekä kirkon hallintoa käsittelevää kirjallisuutta (yhteensä n. 200 sivua)

Kirjallisuus

- Kirkkolainsäädäntö 2002. Kirkkolain, Kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen kommentaari. Toim. Halttunen, Voipio & Pihlaja. Helsinki 2002.
- Kirkon yleinen virka- ja työehtosopimus, Kirkon sopimusvaltuuskunta (myös: www.evl.fi/kkh/heo/)
- Lilja, Jussi, Seurakunnan hallinto, II painos. Kirkkohallitus. Helsinki 2004. (ilmestyy syksyllä)
- *Yksi seuraavista tai vastaava:*
 - Kansanen, Anneli, Neuvottelu- ja kokoustaito. Porvoo, Helsinki, Juva 1999 (170 s.)
 - Loimu, Kari, Yhdistystoiminnan käsikirja, Helsinki 2000 (406.s., kokoustekniikkaa käsittelevä osa).
 - Loimu, Kari, Järjestö- ja kokoustieto, 2p. Jyväskylä 1998 (206 s.)
 - Lehkonen Raimo, Kokous ja neuvottelu kunnassa. Opas kunnalliseen kokous- ja neuvottelumenettelyyn. Tampere 1997 (133 s.).

Opintokokonaisuudesta vastaava

Tuomiokapituli

4. Raamattu, tunnustus ja julistus (4 op)

Yleistä

Opintokokonaisuus voidaan suorittaa vasta opintokokonaisuuden 1 Raamattutieto suorittamisen jälkeen.

Tavoite

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Raamatun ja raamatuntulkinnan perustavan merkityksen kirkon elämässä
- osaa arvioida kriittisesti erilaisia raamatuntulkinnan perinteitä
- kykenee tarkastelemaan itseään Raamatun tulkitsijana
- kykenee edistämään tieteellisen raamatuntutkimuksen, kirkon uskon ja julistuksen sekä kirkon toimintaympäristön myönteistä vuorovaikutusta
- osaa tulkita evankeliumia vastuullisesti kirkon nykyisessä toimintaympäristössä

Sisältö

- perehtyminen tieteellisen raamatuntutkimuksen uusimpiin kysymyksenasetteluihin ja lähestymistapoihin
- tieteellisen raamatuntutkimuksen, kirkon uskon ja julistuksen sekä kirkon toimintaympäristön suhteen tarkastelu
- oman raamattunäkemyksen ja Raamatun käytön analysointi, syventäminen ja arviointi
- raamattuteologisen kysymyksenasettelun konkretisointi saarnatekstien avulla

Suoritustapa

Vaihtoehto A tai B

A. Lähijaksoon painottuva suoritustapa

Opiskelija

- laatii henkilökohtaisen oppimis- ja kehityssuunnitelman sekä orientoivan tehtävän
- pitää oppimispäiväkirjaa koko opintokokonaisuuden suorittamisen ajan
- suorittaa lähijakson (5 pv tai vaihtoehtoisesti 2+3 pv välitehtävineen)
- suorittaa kirjallisuutta n. 350-450 sivua erikseen sovittavalla tavalla
- tarkastelee hermeneuttisesti erikseen valittuja Evankeliumikirjan tekstejä
- raportoi oppimis- ja kehityssuunnitelman toteutumisesta ja arvioi opintokokonaisuutta

B. Etäopiskeluun painottuva suoritustapa

Suoritustapaa valittaessa otetaan huomioon opiskelijoiden määrä ja alueellinen jakautuminen. Opintokokonaisuus voi sisältää myös lähijaksokokoontumisen.

Opiskelija

- laatii henkilökohtaisen oppimis- ja kehityssuunnitelman sekä orientoivan tehtävän
- pitää oppimispäiväkirjaa koko opintokokonaisuuden suorittamisen ajan
- suorittaa kirjallisuutta n. 600-800 sivua erikseen sovittavalla tavalla
- suorittaa lähijaksokokoontumisen, mikäli sellainen järjestetään
- tarkastelee hermeneuttisesti erikseen valittuja Evankeliumikirjan tekstejä
- raportoi työskentelyn tuloksista sovitulla tavalla ja konsultoi suorituksen vastaanottajan kanssa
- raportoi oppimis- ja kehityssuunnitelman toteutumisesta ja arvioi opintokokonaisuutta

Kirjallisuus

Kirjallisuus ilmoitetaan erikseen.

Opintokokonaisuudesta vastaava

KK:n raamattuteologian ja hermeneutiikan kouluttaja

5. Jumalanpalveluselämä (4 op)

Tavoite

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää pyhäpäivän jumalanpalveluksen seurakunnan elämän ja toiminnan keskuksena
- sisäistää jumalanpalveluksen ja kirkkovuoden luonteen Jumalan pelastavana läsnäolona
- syventää käsitystään saarnasta ja harjaantuu saarnataidoissaan
- syventää näkemystään kirkollisista toimituksista ja harjaantuu niiden toimittamisessa
- harjaantuu kirkkolaulun taidoissaan
- tuntee Evankeliumikirjan, Jumalanpalvelusten kirjan ja Kirkollisten toimitusten kirjan sekä osaa soveltaa niitä käytäntöön

Sisältö

- jumalanpalveluksen ja kirkkovuoden teologia
- saarnan teologia ja erilaisia saarnaamistapoja
- kirkolliset toimitukset ja niiden teologia
- kirkkokäsikirjan luonne ja sisältö
- liturginen laulu
- seurakunnan jumalanpalveluselämän suunnittelu

Suoritustapa

Vaihtoehto A tai B

A. Lähijaksoon painottuva suoritustapa

Opiskelija

- laatii etukäteistehtävän
- tenttii kirjallisuutta n. 400-450 sivua
- suorittaa lähijakson (5 pv)

B. Etäopiskeluun painottuva suoritustapa

Opiskelija

- laatii henkilökohtaisen oppimis- ja kehityssuunnitelman
- toteuttaa oman seurakunnan jumalanpalveluselämän kehittämishankkeen
- suorittaa jumalanpalveluselämään liittyviä käytännön työtehtäviä ja raportoi niistä
- pitää oppimispäiväkirjaa
- tenttii kirjallisuutta n. 800 sivua

Kirjallisuus

Kirjallisuus ilmoitetaan erikseen.

Opintokokonaisuudesta vastaava

KK:n jumalanpalveluselämän kouluttaja

6. Sielunhoito (4 op)

Tavoite

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- selkeyttää ja vahvistaa rooliaan sielunhoitajana
- kykenee jäsentämään itselleen omaa kehitysohjelmaansa sielunhoitajana
- tuntee sielunhoidon keskeiset pastoraaliteologiset ja -psykologiset perusteet
- tuntee sielunhoidon keskeisten muotojen mahdollisuudet ja toteutustavat sekä osaa käyttää niitä työssään

Sisältö

- sielunhoidon teoria ja metodit
- sielunhoidon keskeiset muodot: rippi ja rippikeskustelu, hengellinen ohjaus, hengellinen tukeminen ja terapeutin sielunhoidollinen keskustelu (kriisihoito, lähimmäiskeskkeinen keskustelu ja ratkaisukeskeinen keskustelu)
- oman sielunhoitoajattelun jäsentely ja syventäminen
- kriisikeskustelun, rippikeskustelun, ratkaisukeskeisen keskustelun ja lähimmäiskeskkeisen keskustelunharjoittelu

Suoritustapa

Vaihtoehto A tai B

A. Lähijaksoon painottuva suoritustapa

Opiskelija

- suorittaa tenttimällä tai muulla sovittavalla tavalla sielunhoidon teorioita ja metodeja käsittelevää kirjallisuutta n. 350 sivua
- jäsentää omaa sielunhoitoajatteluaan ja sielunhoitajaksi kehittymisen prosessiaan laatimalla erillisen tehtäväksiannon mukaan kirjallisen raportin.
- suorittaa lähijakson (5 pv), jolla syventää sielunhoitonäkemyksiään ja arvioi omaa oppimistaan

B. Etäopiskeluun painottuva suoritustapa

Opiskelija

- suorittaa sielunhoitoon perehtyneen työnhajaajan kanssa 5 henkilökohtaista konsultaatioluonteista istuntoa (á 1,5 h) **tai** 4 hengen työnhajausryhmässä 10 istuntoa (á 2 h)
- jäsentää omaa sielunhoitoajatteluaan ja sielunhoitajaksi kehittymistä laatimalla erillisen tehtäväksiannon mukaan kirjallisen raportin ja keskustelemalla siitä työnhajaajan kanssa
- perehtyy kirjallisuuden avulla sielunhoidon teoriaan ja metodeihin sekä laatii niistä erillisen tehtäväksiannon mukaan kirjallisen raportin ja keskustelee siitä työnhajaajan kanssa
- laatii kaksi valinnaista soveltavaa keskusteluraporttia sielunhoidon eri metodisista toteutuksista Kirkon koulutuskeskuksesta saatavan raporttimallin mukaisesti ja keskustelee kustakin raportista yhdessä istunnossa työnhajaajan kanssa.

Kirjallisuus

Kirjallisuus ilmoitetaan erikseen.

Opintokokonaisuudesta vastaava

KK:n sielunhoidon kouluttaja

7. Kristillinen kasvatustapa (4 op)

Tavoite

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- syventää näkemystään kasvatuksesta kirkon tehtävänä
- tunnistaa oman persoonansa vaikutuksia kasvatustyössä ja siihen liittyviä kehittämishaasteita
- tuntee kirkon kasvatustoiminnan eri alueita ja niillä käytettäviä menetelmiä sekä sen suhdetta yhteiskunnan muuhun kasvatustoimintaan
- osaa toimia tarkoituksenmukaisella tavalla opettajana, ohjaajana ja kasvattajana

Sisältö

- kasvatustapa kirkon tehtävänä
- kasvattajan persoonana ja kasvattajana kasvaminen
- erilaiset kasvatustapa- ja oppimismenetelmät
- kirkon kasvatustoiminnan eri alueet ja menetelmät sekä verkostoituminen ja yhteistoiminta
- opettajan ja kasvattajan roolissa toimiminen seurakunnan työssä lasten, nuorten ja aikuisten parissa

Suoritustapa

A. Lähijaksoon painottuva suoritustapa

Opiskelija

- perehtyy kirjallisuuden avulla kirkon kasvatustoiminnan kokonaisuuteen ja erilaisiin oppimismenetelmiin (n. 200 s., oppimistehtävät)
- kartoittaa ja arvioi oman seurakuntansa kasvatustyön muotoja ja suhdetta toimintaympäristöön sekä laatii kirjallisen raportin
- arvioi oman kasvattajapersoonansa kehitystavoitteita (oppimispäiväkirja)
- suorittaa lähijakson (5 pv), jolla käsitellään opiskelijoiden laatimia raportteja ja syvennetään näkemystä kristillisestä kasvatuksesta ja kirkon kasvatustoiminnasta

B. Etäopiskeluun painottuva suoritustapa

Opiskelija

- perehtyy kirjallisuuden avulla kirkon kasvatustoiminnan kokonaisuuteen ja erilaisiin oppimismenetelmiin (n. 300-450 s., tentti tai muu suoritustapa)
- kartoittaa ja arvioi oman seurakuntansa kasvatustyön muotoja ja suhdetta toimintaympäristöön
- arvioi oman kasvattajapersoonansa kehitystavoitteita (oppimispäiväkirja)
- asettaa itselleen ohjaamiseen ja opettamiseen liittyviä tavoitteita ja laatii niihin liittyvän kehityssuunnitelman
- kehittämistehtävien toteuttaminen ja arviointi yhdessä mentorin kanssa (3-4 kertaa)
- loppuraportti, joka sisältää kirjallisuuden analyysin, seurakunnan kasvatustyön arvioinnin, oman kasvattajapersoonan arvioinnin, kehittämistehtävän ja oman oppimisen arvioinnin

Kirjallisuus

Kirjallisuus ilmoitetaan erikseen.

Opintokokonaisuudesta vastaavat

KK ja KKN

8. Seurakunta työyhteisönä (4 op)

Yleistä

Opintokokonaisuus voidaan suorittaa vasta opintokokonaisuuden 3 *Kirkon hallinto* suorittamisen jälkeen.

Tavoite

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää seurakunnan työyhteisöllisen luonteen ja johtajuuden tehtävän
- osaa toimia työyhteisönsä vastuullisena jäsenenä.

Sisältö

- seurakunta hengellisenä yhteisönä ja työyhteisönä teologisen itseymmärryksen näkökulmasta: seurakunnan olemus ja tehtävä, seurakunnan virka- ja edustusrakenne
- seurakunta avoimena yhteisönä: vuorovaikutus toimintaympäristön kanssa oman vision ja strategian pohjalta, toiminnan ja talouden suunnittelu, rakenteet ja toimintaprosessit
- toimivan työyhteisön peruspiirteet
- ryhmä ja sen jäsenyys
- seurakunnan johtajuuden eri ulottuvuudet: hallinto, asioiden ja ihmisten johtaminen, pastoraalinen johtajuus
- työalan / alueen sekä tiimin johtaminen

Suoritustapa

Vaihtoehto A tai B:

A. Lähijaksoon painottuva suoritustapa

Opiskelija

- tenttii kirjallisuutta 200-300 sivua
- laatii kirjallisen raportin erillisen tehtäväksi annon perusteella
- suorittaa lähijakson (5 pv), jolla keskitytään työyhteisön kysymyksiin ja sen jäsenenä toimimiseen sekä työalajohtamiseen ja tehdään harjoituksia

B. Etäopiskeluun painottuva suoritustapa

Opiskelija

- laatii kolme kirjallista raporttia (10-12 s.), josta Kirkon koulutuskeskus antaa tarkemman ohjeistuksen kirjeitse:
 - 1) Miten seurakunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa asetetut tavoitteet toteutuvat vastuullasi olevalla työalalla?
 - 2) Raportti työntekijäkokouksesta
 - 3) Raportti kehityskeskustelusta esimiehen kanssa
- tenttii kirjallisuutta 350-500 sivua

Kirjallisuus

Kirjallisuus ilmoitetaan erikseen.

Opintokokonaisuudesta vastaava

KK:n johtamisen ja työyhteisön kysymyksistä vastaava kouluttaja

9. ja 10. Saarna- ja opetusnäyte

Saarna- ja opetusnäyte toteutetaan aidoissa seurakunta- ja opetustilanteissa. Pastoraalitutkinnon suorittajan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa (HOPS) laadittaessa painotetaan näytteiden laatua, jolloin korostetaan suunnittelua, hyvää valmistautumista ja toteutusta.

Saarna- ja opetusnäytteet ajoitetaan tutkinnon suorittamisen loppuvaiheeseen. Niiden tavoitteena on arvioida pastoraalitutkinnon suorittajan saavuttama kyky ja taito näytteiden alaan liittyvissä työtehtävissä. Saarna- ja opetusnäytteen suorittamisesta sovitaan tuomiokapitulin kanssa.

9. Saarnanäyte (1 op)

Tavoite

Saarnanäytteen tavoitteena on osoittaa pastoraalitutkinnon suorittajan osaaminen sananjulistamiseen liittyvissä tehtävissä.

Toteutustapa

Näytteen antaminen edellyttää opintokokonaisuuksien 1-2 ja 4-5 suorittamista. Saarna pidetään tuomiokapitulin määräämällä tavalla ja sen pitämisestä sovitaan tuomiokapitulin määräämän vastaanottajan kanssa hyvissä ajoin. Saarnan tulee vastata seurakunnan pääjumalanpalveluksen saarna-

naa. Saarna valmistettaessa analysoidaan tekstin sisältö ja merkitys raamatun tutkimuksen, kirkon opin, kirkkovuoden ja julistuksen näkökulmasta (n .2-3 sivua). Näytteeseen sisältyy em. kirjallisen analyysin lisäksi saarnan kirjallinen versio ja saarnan pitäminen. Analyysi toimitetaan vastaanottajalle viikkoa ennen näytettä ja saarna ennen tilaisuutta. Suositeltavaa on, että saarnaaja toimii myös liturgina.

Arviointi

Saarnan jälkeen käydään arviointi- ja palautekeskustelu sen sisällöstä sekä valmistukseen ja toteutukseen liittyvistä kysymyksistä. Saarnanäytteenä arvioidaan em. kokonaisprosessi (katso liite 3).

10. Opetusnäyte (1 op)

Tavoite

Opetusnäytteen tavoitteena on osoittaa pastoraalitutkinnon suorittajan kyky ja taito opettamiseen liittyvissä tehtävissä.

Toteutustapa

Näytteen antaminen edellyttää opintokokonaisuuden 7. *Kristillinen kasvatus* suorittamista. Opetusnäyte annetaan tuomiokapitulin määräämällä tavalla lasten, nuorten tai aikuisten opetustilanteessa. Näytteeksi kannattaa valita luontevasti pastoraalitutkinnon suorittajan omaan työhön kuuluva opetustilanne.

Näytteen antamisesta sovitaan tuomiokapitulin määräämän vastaanottajan kanssa hyvissä ajoin. Opetusnäytteeseen sisältyy sen pohjana oleva kirjallinen suunnitelma, joka toimitetaan vastaanottajalle viikkoa ennen opetustilannetta. Suunnitelmaan kirjataan opetustilanteen tavoite, toteutustapa, keskeiset sisällöt ja lyhyt kuvaus opetustilanteen kulusta.

Arviointi

Opetusnäytteen jälkeen käydään arviointi- ja palautekeskustelu näytteen suunnittelusta, sisällöstä ja toteutuksesta. Opetusnäytteenä arvioidaan em. kokonaisprosessi (katso liite 3).

HENKILÖKOHTAINEN OPINTOSUUNNITELMA

Nimi: _____

Osoite: _____

Puh: _____

s-posti: _____

Opiskelijan esittämän selvityksen / todistuksen perusteella **perehdyttämisohjelma on suoritettu** ajalla: _____ - _____ 200____ paikka: _____

Pastoraalitutkinnon (34 op) suorittamisen suunnitelma:

Opintokokonaisuus	Suunnitelma		Toteutus	
	Ajankohta	Suoritustapa (A/B)	Suorituspäivä	Arvosana
1. Raamattutieto (4 op)				
2. Kirkon tunnustus (4 op)				
3. Kirkon hallinto (4 op)				
4. Raamattu, tunnustus, julistus (4 op)				
5. Jumalanpalveluselämä (4 op)				
6. Sielunhoito (4 op)				
7. Kristillinen kasvatus (4 op)				
8. Seurakunta työyhteisönä (4 op)				
9. Saarna (1 op)				
10. Opetusnäyte (1 op)				

Opintosuunnitelma laadittu:

Aika: _____ Paikka: _____

Hiippakuntadekaani: _____

Tutkinnon suorittaja: _____

PASTORAALITUTKINNON OPINTOKOKONAISUUKSIEN ARVIOINTIKRITEERIT

Yleistä

- * Jokaisesta opintokokonaisuudesta annetaan arvosana asteikolla 1-2.
- * Arvosanalla arvioidaan opiskelijan oppimisprosessia kokonaisuutena.
- * Arvosanan määräytymiseen vaikuttavat myös kirjallisuuskuulustelu ja/tai etätyöskentely, mikäli opintokokonaisuuteen sellaisia sisältyy.
- * Arvosanaa määriteltäessä painotetaan opiskelijan osallistumista opintokokonaisuuden sisällön ja tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn siten kuin kunkin opintokokonaisuuden kohdalla edellytetään. Tällöin otetaan huomioon opiskelijan
 - tiedolliset ja taidolliset lähtökohdat
 - yleinen asenne opiskelua kohtaan
 - opiskeluaktiivisuus
- * Opintokokonaisuuden arvosana määritetään siten, että sekä osallistuminen opintokokonaisuuden sisällön ja tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn että mahdollinen kirjallisuuskuulustelu ja/tai etätyöskentely arvioidaan erikseen arvosanoilla 1-2. Kokonaisarvosanaa annettaessa edellinen painottuu jälkimmäiseen nähden suhteessa 3:2. Mikäli opintokokonaisuuden toteutuksessa etä- tai vastaavalla työskentelyllä on keskeinen osuus, siitä annettu arvosana painottuu vastaavalla tavalla opintokokonaisuuden kokonaisarvosanaa määritettäessä.

Arviointikriteerit

Kriteerien sisältö muodostaa jatkumon siten, että ylempään arvosanaan edellytetään aiempien arvosanojen mukainen osaaminen.

A. Lähijakso

- 1 Passiivinen läsnäolo tai tavoitteiden vastainen aktiivisuus, ei merkkejä oppimisprosessista.
- 1,25 Epätasainen, tilannesidonnainen tavoitteiden suuntainen aktiivisuus, oppimisprosessin hahmotus ulkokohtaista ja jäsentymätöntä.
- 1,5 Työskentely aktiivista ja tavoitteiden suuntaista, pyrkimys oppimisprosessin ylläpitoon.
- 1,75 Hyvä tavoitteiden suuntainen aktiivisuus, kriittinen ja arvioiva oppimisprosessi.
- 2 Kiitettävä tavoitteiden suuntainen aktiivisuus, luova ja kehittävä oppimisprosessi.

B. Kirjallisuuskuulustelu/etätyöskentely

- Hylätty Kirjallisuutta ei ole luettu tai etätyöskentelyä ei ole suoritettu asianmukaisella tavalla.
- 1 Opiskeltavan aineiston joidenkin keskeisten asioiden auttava osaaminen.
- 1,25 Opiskeltavan aineiston keskeisten asioiden edellistä laajempi, ulkokohtainen osaaminen.
- 1,5 Opiskeltavan aineiston laaja-alainen ja jäsentyneempi mutta ei sisäistetty osaaminen.
- 1,75 Opiskeltavan aineiston kriittinen ja arvioiva osaaminen.
- 2 Opiskeltavan aineiston persoonallinen, soveltava ja luova osaaminen.

PASTORAALITUTKINNON SAARNA- JA OPETUSNÄYTTEEN ARVIOINTI

1. SAARNANÄYTE

Tavoite

Saarnanäytteen tavoitteena on osoittaa pastoraalitutkinnon suorittajan kyky ja taito sananjulistamiseen liittyvissä tehtävissä.

Arviointikäytäntö

Saarnan jälkeen käydään arviointi- ja palautekeskustelu sen sisällöstä sekä valmistukseen ja toteutukseen liittyvistä kysymyksistä. Keskustelun aluksi pastoraalitutkinnon suorittaja arvioi itse omaa saarnaansa ja sen valmistusprosessia.

Arviointikeskustelun jälkeen näytteen vastaanottaja ilmoittaa näytteen arvosanan tuomiokapituliin. Vastaanottaja ilmoittaa arvosanan myös pastoraalitutkinnon suorittajalle, mikäli sitä ei ole kerrottu palautekeskustelun yhteydessä.

Arviointi

Saarnanäytteenä arvioidaan kokonaisprosessi, joka sisältää sekä saarnan valmistamisen että sen pitämisen. Olennainen osa arviointia on pastoraalitutkinnon suorittajan tekemä itsearviointi. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota seuraaviin seikkoihin:

Saarnan teologia: Keskeisiä arviointikohteita ovat tekstin kirjallinen analyysi ja saarnan sisältö. Kyettiinkö hyödyntämään Raamatun tekstin keskeistä sisältöä relevantilla tavalla? Saarnattiinko olennaisista teologisista kysymyksistä? Huomioitiinko kirkkovuoden ajankohta ja saarna osana messun kokonaisuutta? Sisälsikö saarna opillisesti arveluttavia näkemyksiä?

Viestinnällisyys: Keskeisiä arviointikohteita ovat julistajan vakuuttavuus, vuorovaikutus seurakunnan kanssa sekä äänenkäyttö ja ilmaisu.

Kontekstuaalisuus: Keskeinen arviointikohde on saarnan toimivuus toteutetussa tilanteessa. Kyettiinkö soveltamaan kristillisen uskon keskeistä sisältöä relevantilla ja kontekstin edellyttämällä tavalla? Oliko saarna ajankohtainen? Vastasiko se kuulijakunnan kysymyksiä / tarpeita? Huomioitiinko ympäristö?

Arvioinnin tason kriteerit

- 2 Saarna on selkeä, hyvin jäsenneily ja johdonmukainen ja ottaa huomioon kuulijoiden tilanteen tarkoituksenmukaisella tavalla. Ilmaisus on elävää ja kiinnostavaa. Saarna on persoonallinen ja luova ja se ilmentää syvällistä teologista ajattelua. Saarnan valmistukseen sisältyneily analyysi on perusteellinen ja kiinnittää kiitettävällä tavalla huomiota olennaiseen teologiseen sisältöön.
- 1,75 Saarna on selkeä, jäsenneily ja johdonmukainen ja kiinnittää huomiota kuulijoiden tilanteeseen. Ilmaisus on luontevaa ja toimivaa. Saarna on persoonallinen ja ilmentää teologista ajattelua. Saarnan valmistukseen sisältyneily analyysi on toimiva ja kiinnittää huomiota olennaiseen teologiseen sisältöön.
- 1,5 Saarna on jäsenneily ja johdonmukainen ja vuorovaikutukseen pyrkivä. Ilmaisus on toimivaa. Saarnassa on persoonallisia piirteitä ja siinä hyödynnetään relevanttia teologista aineistoa. Saarnan valmistukseen sisältyneily analyysissä kiinnitetään huomio olennaisiin teologisiin havaintoihin.
- 1,25 Saarna on johdonmukainen, mutta vuorovaikutuksesta ja ilmaisusta puuttuu luontevuus. Saarnassa hyödynnetään kapea-alaisesti teologista aineistoa. Saarnan valmistukseen sisältyneily analyysissä huomioidaan keskeisiä teologisia kysymyksiä, mutta niistä ei muodostu johdonmukaista kokonaisuutta.
- 1 Saarnassa pyritään johdonmukaisuuteen, mutta kokonaisuus on vaikeasti hahmotettavissa. Ilmaisus vaikeuttaa saarnan kuulemistä. Saarnan teologia on niukkaa ja se esitetään lähinnä sitaatteina tunnettujen teologien kirjoituksista. Saarnan valmistukseen sisältyneily analyysissä keskeiset teologiset kysymykset käsitellään pintapuolisesti eikä esityksestä muodostu johdonmukaista kokonaisuutta.
- hylätty Saarnasta puuttuvat tarkoitus ja tavoite sekä johdonmukainen suunnitelma. Se ei ota huomioon kuulijaa. Saarnan teologia on lähinnä joidenkin yksityiskohtien esittelyä tai se on jopa kirkon opin vastainen. Analyysi on niukka ja puutteellinen eikä tue saarnan valmistusta.

2. OPETUSNÄYTE

Tavoite

Opetusnäytteen tavoitteena on arvioida pastoraalitutkinnon suorittajan saavuttama kyky ja taito opettamiseen liittyvissä tehtävissä.

Arviointikäytäntö

Opetusnäytteen jälkeen käydään arviointi- ja palautekeskustelu näytteen suunnittelusta, sisällöstä ja toteutuksesta. Keskustelun aluksi pastoraalitutkinnon suorittaja arvioi itse tavoitteiden toteutumista ja omaa toimintaansa.

Arviointikeskustelun jälkeen näytteen vastaanottaja ilmoittaa näytteen arvosanan tuomiokapituliin. Vastaanottaja ilmoittaa arvosanan myös pastoraalitutkinnon suorittajalle, mikäli sitä ei ole kerrottu palautekeskustelun yhteydessä.

Arviointi

Opetusnäytteen arvioinnissa kiinnitetään huomiota kokonaisprosessiin: opetustilanteen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Arvioinnin olennainen osa on pastoraalitutkinnon suorittajan tekemä itsearviointi. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota seuraaviin seikkoihin:

Opetustilanteen suunnittelu: Mihin laajempaan kokonaisuuteen opetusnäyte kuuluu? Miten opetusnäytteen tavoitteiden asettaminen tehtiin? Millä tavoin tilanteen osallistujien toiveet ja näkemykset huomioitiin? Olivatko asetetut tavoitteet mielekkäitä suhteessa opetustilanteen kokonaisuuteen, osallistujaryhmään, opetustilanteen sisältöön ja käytettävissä olevaan aikaan? Kenen näkökulmasta tavoitteet oli kirjattu: opettajan vaiko oppijan/oppijoiden?

Opetustilanteen toteutus: Tukivatko opetustilanteen toteutustavat ja sisällöt tavoitteiden toteutumista? Oliko opetustilanne opettaja- ja vai osallistujakeskeinen? Tukiko opettajan toiminta osallistujien osallisuutta ja oppimista? Olivatko käytetyt työtavat tarkoituksenmukaisia? Olivatko opetustilanteen sisällöt tarkoituksenmukaisia? Kuinka osallistujien ja opetustilanteen konteksti huomioitiin? Toimiko opettaja opetustilanteessa joustavasti? Millaista oli opettajan ja oppijoiden välinen vuorovaikutus? Millainen ilmapiiri opetustilanteeseen muodostui? Oliko opettajan ilmaisu luontevaa ja selkeää?

Opetustilanteen arviointi: Millä tavoin opettaja pyrki saamaan palautetta ja arviointia osallistujilta (nonverbaalista/verbaalista)? Miten hän arvioi tavoitteiden toteutumista opetustilanteen jälkeen? Miten opettaja arvioi omaa opettajan rooliaan ja omaa oppimis- ja opettamiskäsitystään suhteessa opetustilanteeseen heijastuneeseen näkemykseen? Mitä kehittämishaasteita hän asettaa itselleen opettajana yleensä ja opetusnäytteen pohjalta? Miten opettaja suhtautui saamaansa palautteeseen opetustilanteeseen osallistujilta sekä näytteen vastaanottajalta?

Arvioinnin kriteerit:

- 2 Suunnitelma ja tavoitteet oli laadittu osallistujien näkökulmasta tukemaan heidän oppimistaan. Sisältö ja toteutustapa tukivat oppimista ja tavoitteiden saavuttamista. Opetustilanne tuki tarkoituksenmukaisesti eritavoilla oppivia osallistujia. Opetustilanne oli rikas, vuorovaikutuksellinen kokonaisuus. Opettaja pystyi perustelemaan tekemänsä valinnat ja ratkaisut. Hän toimi joustavasti ja otti huomioon osallistujien näkemykset ja toiveet
- 1,75 Suunnitelma ja tavoitteet oli laadittu tukemaan osallistujien oppimista. Sisältö ja toteutustavat tukivat tavoitteiden suuntaista oppimista. Vuorovaikutus oli monipuolista ja ilmapiiri myönteinen. Opetustilanne tuki monipuolisesti osallistujien oppimista. Opettajan toiminta oli tarkoituksenmukaista.
- 1,5 Suunnitelma ja tavoitteet oli laadittu jossain määrin osallistujien oppimisen näkökulmasta. Sisältö ja toteutustapa tukevat jossain määrin tavoitteiden suuntaista oppimista. Vuorovaikutustapa oli pääsääntöisesti opettajakeskeinen, mutta tilanteessa oli myös aitoa vuorovaikutusta. Opettajan toiminta oli johdonmukaista.
- 1,25 Suunnitelma ja tavoitteet olivat puutteellisia ja niistä puuttui kokonaisnäkemys. Tavoitteet eivät olleet suhteessa toteutustavan ja sisällön valintaan. Vuorovaikutus oli pääsääntöisesti yksisuuntaista. Opetustilanne oli pääsääntöisesti sisältö- tai toimintalähtöinen. Opettajan toiminta oli epävarmaa tai epäjohdonmukaista.
- 1 Tavoitteet ja suunnitelma olivat puutteellisia. Vuorovaikutus oli yksisuuntaista. Sisältö ja toteutustavat eivät olleet suhteessa toisiinsa. Opetustilanne ei tukenut oppimista, vaan oli enemmän jonkin sisällön tai toimintatavan opettajakeskeistä esittelyä. Opetustilanne koostui erillistä osista, joista ei muodostunut tavoitteellista kokonaisuutta. Opettajan toiminta oli yksipuolista.
- Hylätty Opetustilanteen tavoite oli epäselvä ja suunnitelma puutteellinen. Opetustilanne ei edistänyt oppimista eikä ottanut huomioon osallistujia. Opetustilanteen sisältö ja toteutustapa olivat epäjohdonmukaisia.